

17. listopad na Univerzitě Karlově vyvrcholil udělováním cen

17.11.2025 - Helena Zdráhalová | Univerzita Karlova

Den boje za svobodu a demokracii a Mezinárodní den studentstva si Univerzita Karlova tradičně připomněla také během slavnostního setkání ve Velké aule Karolina v pondělí 17. listopadu večer. Koncertu Kühnova dětského sboru předcházelo udělení Ceny Arnošta z Pardubic, Cen Grantové agentury UK a Cen manželů Coriových.

Po nabitém celodenním programu, kdy si univerzita připomínala události spojené s roky 1939 a 1989, se akademická obec sešla ve Velké aule Karolina, aby završila připomínky těchto dvou významných dnů naší historie. Všechny přítomné tam přivítala rektorka UK Milena Králíčková.

„Dnešní 17. listopad je zastavením, které nás učí, že dějiny nejsou něco, co se odehrálo mimo nás. Jsou to příběhy lidí. Příběhy studujících, akademiků a akademiček, občanů a občanek, kteří se v klíčových momentech rozhodli nepodlehnout strachu. V roce 1939 i v roce 1989 se právě akademická obec stala hlasem svědomí společnosti. A tento hlas, pokud má mít skutečný význam, musí znít i dnes: klidně, ale pevně. Kriticky a zároveň s respektem. A především musí znít společně. Každá generace přebírá svět, který není dokonalý. Nemusí čelit těm samým hrozbám jako lidé před osmdesáti nebo třiceti lety, ale čelí jiným: polarizaci, nedůvěře, násilí, které proniká i do míst, jež měla být bezpečným přístavem vzdělání. Tragédie, která zasáhla naši univerzitu před dvěma lety, nám bolestně připomněla, že ani bezpečí není samozřejmost,“ apelovala rektorka.

Slova se ujali také zástupci současných studujících Veronika Novotná (Fakulta sociálních věd UK) a Andrej Farkaš (Matematicko-fyzikální fakulta UK). Ten během svého projevu také pozdravil kolegy a kolegyně z Polska a připomněl tragické události, které se odehrály na počátku druhé světové války v Krakově, kde v listopadu 1939 došlo podobně jako v Protektorátu Čechy a Morava k zatýkání akademiků Jagellonské univerzity. Ti se pak setkali v koncentračním táboře Sachsenhausen s odvlečenými československými studenty.

Veronika Novotná hovořila o tom, jak důležité je překlenovat mosty nejen mezi názorovými odpůrci, ale také mezi generacemi. „Jako studující se často setkáváme s názorem, že naše touha věci měnit není na místě, že jsme ještě moc mladí a naivní, a že o tom, jak svět doopravdy funguje, ještě nic nevíme, že změna není možná a historie se stejně opakuje, takže jí není možné uniknout. Bez vidiny lepšího světa a budoucnosti by ale žádná změna nemohla nastat nikdy. Tento pohled nás pak zbytečně rozděluje na ‚reformní mládež‘ a ‚na ty‘, kteří se drží osvědčených postupů z minulosti. Ve vyspělé společnosti by se ale naopak mělo mladým naslouchat, spolupracovat s nimi a přes všechny přirozené rozdíly se snažit spojit a pomáhat překonávat neshody. Univerzity sloužící jako centra vzdělání a bádání by měly mít zásadní roli v takovémto směřování naší společnosti. Relativizace pravdy, zahlcování falešnými informacemi, šíření polopravd a snaha o marginalizaci role vzdělání tuto úlohu univerzit dále ohrožují. Je pak na nás, abychom se s tímto nebezpečným trendem snažili bojovat – společně – jako studenti i akademici. A abychom i nadále hájili ideály akademické svobody a demokracie, které naši společnost formují a mají jí i nadále určovat směr,“ zdůraznila Veronika Novotná.

Ceny Arnošta z Pardubic

Poté už následovalo slavnostní udělování hned několika významných ocenění. Cenu Arnošta z Pardubic určenou akademickým pracovníkům za jejich vynikající pedagogickou činnost převzal

Marek Vácha z Ústavu etiky a humanitních studií 3. lékařské fakulty UK, kde patří k nejuznávanějším a nejoblíbenějším pedagogům. Jeho výuka lékařské etiky, vedená s hlubokým odborným i lidským přesahem, každoročně získává vynikající hodnocení od studentů. Dlouhodobě se věnoval také výuce seniorů v rámci Univerzity třetího věku a organizaci exkurzí do Památníku holokaustu Auschwitz/Birkenau, které se staly pro studenty silnou etickou zkušeností. Je také aktivní v etických komisích na fakultní, univerzitní i státní úrovni a jeho veřejné působení bylo oceněno řadou významných cen.

Cenu Arnošta z Pardubic určenou skupinám pedagogických či podpůrných pracovníků za jejich přínos ke zvyšování kvality vzdělávací činnosti převzal tým Simulačního centra Lékařské fakulty v Plzni UK za inovativní a systematický rozvoj praktické výuky.

Tým Simulačního centra představuje výjimečný příklad moderního a inovativního přístupu ke vzdělávání budoucích lékařů. Díky propojení teorie s praxí v bezpečném simulačním prostředí umožňuje studentům rozvíjet klinické dovednosti, rozhodovací schopnosti i týmovou spolupráci. Centrum nabízí výuku od prvního ročníku, podporuje mezioborovou spolupráci, využívá e-learning, hi-fidelity simulace i vlastní výukové pomůcky. Program Student-as-teacher a vzdělávání pedagogů zajišťují udržitelnost a kvalitu výuky. Aktivní účast na veřejných akcích navíc přispívá k osvětě a prevenci.

Ceny Grantové agentury UK

Během slavnostního večera 17. listopadu byly uděleny také Ceny Grantové agentury UK za mimořádné vědecké výsledky dosažené v rámci účelové podpory GA UK.

Cenu rektorky za projekt *Studium nanostrukturních efektů na aktivitu a stabilitu katalyzátorů pro elektrolyzér vody s protonově vodivou membránou* získal Tomáš Hrbek z Matematicko-fyzikální fakulty UK.

Jeho projekt se zabýval možností snížení množství vzácných kovů v katalytických vrstvách elektrolyzérů vody s protonově vodivou membránou. Jde o komponentu vodíkového hospodářství, která umožňuje uskladňovat přebytečnou energii z obnovitelných zdrojů v podobě chemické energie. Tomáš Hrbek vyvinul katalyzátor s optimálním poměrem iridia a ruthenia, jehož vlastnosti splňují požadavky pro komerční využití této technologie.

Cenu prorektora pro vědeckou a tvůrčí činnost za projekt *Nové biofluidné biomarkery a ich úloha v diagnostice a prognóze neurodegenerativních demencií* získala Vanesa Jurášová z 2. lékařské fakulty UK.

Její projekt se zaměřil na výzkum biomarkerů v krvi a mozkomíšním moku, které mohou přispět k přesnější diagnostice Alzheimerovy choroby a dalších demencií. V rámci studie bylo vyšetřeno více než 200 pacientů a byly identifikovány významné rozdíly v hladinách klíčových proteinů mezi jednotlivými skupinami. Výsledky byly publikovány ve špičkovém časopise *Alzheimer's Research & Therapy*. Projekt významně přispěl k rozvoji poznání v oblasti diagnostiky neurodegenerativních onemocnění.

Cenu předsedy GA UK za projekt *Soužití na východoslovenském maloměstě po druhé světové válce* získala Tereza Juhászová z Fakulty sociálních věd UK.

Prostřednictvím mikrohistorické studie odlehlého, etnicky smíšeného slovenského maloměsta projekt ukázal, že místní prostředí v bouřlivém 20. století nebylo jen pasivním příjemcem politických a společenských tlaků, ale aktivně s nimi pracovalo. Důležité přitom byly spíše politické a

interpersonální vazby a vliv konkrétních aktérů, než etnické a jazykové hranice nebo nějaké jiné „obecné“ charakteristiky a tendence. Tato zjištění jsou významná i pro porozumění současné společnosti.

Čestné uznání za projekt *Jaký mechanismus řídí finální fázi dehiscence prašníků?* získala Anna Kampová z Přírodovědecké fakulty UK.

Projekt přinesl průlomové poznatky o aktivním řízení otevírání prašníků rostlinami. Otevírání prašníků bylo dosud považováno za čistě fyzikální proces. Výzkum řešitelského týmu z PřF UK však odhalil, že dehydratace prašníků je kontrolována vnitřními buněčnými mechanismy. Hlavní výsledky, publikované v prestižním časopise PNAS, ukázaly, že rostliny reagují na vlhkost vzduchu a aktivně řídí uvolnění pylu. Studie přináší detailní mechanistické porozumění řízené buněčné smrti, včetně zapojení konkrétních genů a fyziologických dějů.

Čestné uznání získala také Anna Švejdová z Lékařské fakulty UK v Hradci Králové za projekt *Kontaktní endoskopie slizničních nádorů dýchacích a polykacích cest hlavy a krku*.

Projekt zaměřený na využití kontaktní endoskopie v diagnostice slizničních lézí v oblasti hlavy a krku zavedl do standardního perioperačního vyšetřovacího procesu metodu, která zpřesňuje časnou detekci nádorových změn a chirurgické výkony. Kromě publikace výsledků v renomovaném zahraničním časopise je významným praktickým výstupem s přímým dopadem na klinickou praxi vydání doporučeného postupu odborné ORL společnosti pro vyšetření pomocí kontaktní endoskopie – příručky pro praxi. Výsledky projektu přispívají ke zlepšení diagnostických postupů v otorinolaryngologii.

Čestné uznání za projekt *Problematický vztah svobody a systému u Schellinga a Hegela (1804-1820) a jeho význam pro zrod fenomenologie ve Francii a Německu* získal Juan José Rodríguez z Fakulty humanitních studií UK.

Projekt studoval vztah svobody a systému u F. Schellinga a G. W. F. Hegela v dobových souvislostech i jako východisko konstituce německé a francouzské fenomenologické filosofie. Juan José Rodríguez přitom dokázal propojit filosofickou analýzu s historickými a filologickými reáliemi, nezůstal jen u dějin myšlení, ale připravil také půdu pro aktuální výzkum anarchismu, politickou teologii a existenciální metafyziku. Projekt vedl k publikacím v prestižních mezinárodních časopisech a přispěl k přípravě monografie o Schellingově kritice systematické metafyziky.

Cena manželů Coriových

Cenu manželů Coriových za přínos k rovným příležitostem ve Velké aule převzala Alice Němcová Tejkalová z Fakulty sociálních věd UK.

Alice Němcová Tejkalová se více než dvě dekády systematicky zasazuje o rovné příležitosti napříč akademickým, mediálním a sportovním prostředím. Jako členka kolegia rektora a první děkanka FSV UK prosazovala strukturální změny ve prospěch studujících a zaměstnanců a zaměstnankyň s handicapem, rodičů a socioekonomicky znevýhodněných – od školkovného přes mapování bezbariérovosti až po vznik mentoringových programů pro akademičky.

Alice Němcová Tejkalová se více než dvě dekády systematicky zasazuje o rovné příležitosti napříč akademickým, mediálním a sportovním prostředím. K ceně ji pogratovaly vedle rektorky také předsedkyně Rady pro rovné příležitosti UK Irena Smetáčková a členka kolegia rektorky pro sociální záležitosti a udržitelný rozvoj Lenka Henebergová (zleva).

Výrazně přispěla k profesionalizaci a medializaci parasportu – jako komentátorka, zakladatelka portálu Handisport.cz i autorka odborných publikací o stereotypizaci sportovců s postižením. Vede první čistě ženský výzkumný tým na FSV UK, který se stal spoluřešitelem prestižního grantu Horizon Europe. Momentálně připravuje jako koordinátorka konsorcia s Evropským olympijským výborem, Evropskou vysílací unií a pěti zahraničními univerzitními partnery žádost o Horizon Europe zaměřený proti genderově podmíněnému násilí ve sportu a sportovní žurnalistice.

Jako místopředsedkyně Komise rovných příležitostí ve sportu Českého olympijského výboru stála u zrodu akčního plánu na podporu žen ve vedení sportovních institucí. Její práce představuje jedinečné propojení vědecké expertizy, institucionálních změn a dlouhodobého veřejného angažmá v oblasti rovnosti a inkluze.

Cenu manželů Coriových získal také spolek Charlie, za který cenu převzal jeho prezident a student UK Andrej Vaculík. Tohoto uznání se spolku Charlie dostalo za mimořádně přínosnou činnost v oblasti podpory rovnosti, diversity a bezpečného prostředí pro všechny studující a zaměstnance UK. Jako studentská iniciativa sdružující LGBTQ+ studentstvo i absolventy a absolventky vytváří Charlie otevřený prostor pro diskusi, sdílení zkušeností a vzájemnou podporu, čímž výrazně přispívá k budování inkluzivního akademického prostředí.

Spolek se aktivně zapojuje do veřejného života univerzity – pořádá vzdělávací přednášky, kulturní akce a kampaně na podporu tolerance a respektu a na zlepšování podmínek pro queer studující a zaměstnance. Mimo jiné upozorňuje na problémy, kterým LGBTQ+ komunita v akademickém prostředí čelí, a nabízí konkrétní návrhy řešení.

Právě letos oslavil spolek Charlie 15 let své existence, což svědčí o jeho dlouhodobém a stabilním přínosu pro akademickou komunitu a podporu diversity a rovnosti na UK.

Kühnův dětský sbor

Po udělení všech cen si publikum mohlo vychutnat koncert Kühnova dětského sboru, který vedl sbormistr Petr Louženský. Na varhany ho doprovázel Jan Kalfus.

TEXT: Helena Zdráhalová

FOTO: Michal Novotný

<https://cuni.cz/UK-6311.html?locale=cz&news=27722>